СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 252. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 28. жовтня, 1924. VOL. XXXII. No. 252. Jersey City, N. J., Tuesday, October 28, 1924. THREE CENTS

Америка підносить до Німеччини свої воєнні претенсії.

ВАШИНГТОН, 26. жовтня. — Американський уряд припоручив полковникови Джеймсови Логенови, американському членови репарацíйної комісії, брати офіціяльну участь в міжнародній фінансовій конференції, що збереться в слідуючий понеділок у Парижи.

Департамент стейту пояснює тепер, чому він видав таке припоручення, яке видимо не годиться з його дотеперішньою заграничною політикою. Департамент пояснює саме, що на другий рік Америка буде мати право зажадати від Німеччини 600 міліонів долярів, і тому американський уряд хоче докладно знати, як буде вестися допомога німецькому урядови.

ЗАМІШАННЄ ЧЕРЕЗ ОГОЛОШЕННЯ ПОДАТКІВ ЗРОСТАЄ.

ВАШИНГТОН, 26. жовтня. — Замішанне в податковім уряді, яке викликало через дозвіл публиці вглядати в податкові книги та розсліджувати, кілько податку платить котрийнебудь громадянин, не зменшується, але з кождою годиною зростає.

Передовсім ріжні податкові урядники ріжно пояснюють податковий закон, бо одні дозволяють вглядати в книги публиці, а не дозваляють на се газетярським репортерам зі страху що сесі подають вістки до своїх газет, а ще инчі не дозваляють ні газетярам ні публиці. В одних податкових урядах шефи приказують підляглим собі урядникам, що вони мають сповняти свої обовязки, а в других шефи лишають се на урядників та на їх відвічальність.

Словом, в цілім скарбовім уряді настала страшна суматоха. Навіть самий секретар (міністер) скарбу Мелон не знає, як вийти зі сього замішання. Він каже, що його покінчить аж міністер судівництва Стовн, як верне з агітаційної подорожи по західних стейтах, бо він один може дати поважне вияснення закона.

КОЖДА ПАРТІЯ ПРИПИСУЄ СОБІ БУДУЧУ ПОБІДУ.

ВАШИНГТОН, 26. жовтня. — Починаючи послідний тиждень виборчої президіяльної агітації, кожда з трох великих політичних партій видала горячий заклик до виборців, і кожда запевняє виборців про певну свою побіду.

Демократи кажуть, що вони виграють, бо републиканці розбиті, а поступовці зберуть богато голосів. Републиканці кажуть, що вони побідять, бо народ не приймає фалшивих теорій поступовців. Поступовці собі кажуть, що вони побідять, бо навіть консервативний схід схиляється до них.

ПОСТУПОВЦІ КАЖУТЬ, ЩО РЕПУБЛИКАНЦІ ЗБИРАЮТЬ ТАЙНІ ФОНДИ.

НЮ ЙОРК, 26. жовтня.— Сенатовий комітет, що веде слідство в справі виборчих фондів, відбуває свої засідання в день і ніч, щоби покінчити своє слідство перед виборами.

Адвокат Ла Фолета виступив перед комітетом зі заявою, що републиканці збирають для себе потайні виборчі фонди, про які вони не дають знати до публичного відома. Після його слів, републиканці рішилися видати 500,000 долярів на кождий міліон виборців.

ЗАЯВИ ВИБОРЧИХ СИМПАТИЙ

ВАШИНГТОН, 26. жовтня. — Трийцять пять визначних правників та професорів видало публичний заклик до американських виборців, в якому закликають їх голосувати за Дейвисом, бо републиканські політики не можуть розвязати міжнародного повоєнного замішання. Републиканці знова собі подають до відома заяву президентів 18 американських колегій, які заявилися за Кулиджом.

УДАЧНИЙ ЛЕТ АМЕРИКАНСЬКОГО ВОЗДУШНОГО КОРАБЛЯ.

ЛЕЙКГЕРСТ, Ню Джерзі, 26. жовтня. — Воздушний корабель Шенандо вернув нині до своєї шопи, відбувши удачно довжезну подорож до Тихого Океану, яка мала разом до 11,000 миль довжини.

На основі сього лету урядники департаменту фльоти заявляють, що Шенандо не вступає під ніяким зглядом „Зі-Ар-Трі", котрий приїхав недавно з Німеччини.

ВЕТЕРАНИ ОБУРЕНІ НА КУЛИДЖА.

НЮ ЙОРК, 26. жовтня. — Велике замішанне серед ветеранів великої війни викликав звіт одної ветеранської організації, з котрого виходить, що організація платила Кулиджови, як він був ще віцепрезидентом Злучених Держав, по 260 долярів за одну патріотичну промову.

ВЕЛИКІ ПОГОНІ ЗА ПАЧКАРАМИ НАПИТКІВ.

БОСТОН, 26. жовтня. — Американські прибережні сторожі завдали нині тяжкий удар пачкарям горівок до Злучених Держав, коли вони захопили на водах Нової Англії 4 великі кораблі, а на них 103,000 бочок напитків. Кромі сього забрали вони 7 моторових лодий, вживаних до пачкования алькоголю.

Про подібне скріплення прогибіційної ревізії доносять теж з канадійської провінції Онтаріо, де минувшого тижня знова перейшла прогибіційна постанова, яка була віддана до першого загального голосування народа. Першого зараз дня по сьому голосуванню урядники захопили великі припаси горівки, яких вартість рахують на 100,000 долярів з верхом.

ФОРД ЗБИРАЄТЬСЯ ВОЗИТИ СВОЇ АВТА СВІТОМ НА ВЛАСНИХ КОРАБЛЯХ.

ДІТРОЙТ, Мишиген, 26. жовтня. — Фабрики Форда визначили корабель Онандагу, що досі їздив по Великих Озерах, на вожение авт Форда на південно-американський ринок. Форд думає з часом побудувати цілу фльоту для продажі своїх авт по світу.

ГВІЛЕР ОСУДЖУЄ ПЛЯН ДОСА.

ШИКАГО, Ілинойс, 26. жовтня. — Сенатор Гвілер, поступовий кандидат на уряд віцепрезидента Злучених Держав, критикував острими словами плян генерала Доса, кажучи, що її ціллю є удержати Німеччину в рабстві.

Кандидат промовляв тут на трох зборах до імігрантів. Одні збори складалися переважно з Поляків, другі з Чехів, треті з Німців.

НАПАДИ НА „КРЕСАХ".

Дня 22. м. м. вечером двох незнаних бандитів напали на дім Сергія Демянчука в Біскупцях, володимирського повіту і сплюндрувавши помешкання втекли. Узброєна банда зложена з 15 осіб, напала на дім мешканця села Могила в остріжському повіті Маслинця. Підчас нападу убили бандити Івана Кірона. Дня 18. м. м. пятьох бандитів, узброєних в кріси і ручні гранати, напало на дім Хаіма Педля в селі Вижній, ковельського повіту. Бандити перебрані в мундури тюремної сторожі, забрали 400 зол. готівкою та гардеробу вартости 2000 злотих. Дня 10. м. м. ватага Доманського напала в Любачівському лісі під Берестечком на касієра експльоатації лісів і забрали в нього 100 злотих. В тімже повіті напала та сама ватага на купців з Локач. Забрала їм товар і убрання. В усіх випадках „посціг" поліції виявився безуспішним.

НА „КРЕСАХ".

Хоч границя польсько-радянська ю густо обставлена поліцією та військом, всетаки нема дня, щоби більший або менший відділ не передерся на територію Польщі.

До Лунинця наспіла вістка, що між 18. і 19. граничним стовпом в лунинецькому повіті передерся новий відділ, зложений з 50 людий. Повстала велика паніка. На поміч поліції прийшло військо з панцирним поїздом.

Вістка про зловлення отамана Калиненка показалася неправдивою.

Польська рада міністрів, обговорюючи положення на „кресах" — обдумує ріжні зарадчі способи, між иншим заведення виїмкового стану.

НОВИЙ ЛАТИНСЬКИЙ ЕПИСКОП ДЛЯ ПЕРЕМИШЛЯ.

Папа іменував о. Анатоля Новака латинським епископом в Перемишлі.

ОФІЦІЯЛЬНА СТАТИСТИКА ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ У ПОЛЬЩІ.

Польське міністерство справедливости зарядило дня 25. серпня ц. р. одноднéвний спис вязнів, з якого мало виявитися, що на цілому просторі Польщі дня 24. серпня було в тюрмах 1410 осіб, запідозрілих та засуджених в політичних справах. В тому числі було 1316 мущин і 108 жінок. Що до національного поділу політичних вязнів то Поляків було 398, Українців 299, Білорусинів 145, Жидів 497, Німців 16, Литовців 36 і 1 Чех.

З НАД КОРДОНУ.

По пригpaничних селах розмістила польська влада цілі кадри „стражнікуф цельних" — яких обовязком є, як вказує назва, пильнувати, щоби ніхто не виносив з держави ані не вносив до неї нічого, не оплативши цла. Дня 26. IX. ц. р. ніс Ілько Комарницький, парубок з Гусного Вижнього, якийсь клунок, здається 50 яєць, в напрямі до чехо-словацької границі. По дорозі зустрів його стражник Деревецький і, вистріливши з кріса, влучив в ногу. Поки вибігли родичі (могло це тривати пів години), „пшемитнік" не жив. Коли перевезли тіло додому, виявилось, що хлопець трафлений в ногу з переду (отже не втікав!) а на клубах два величезні синяки (від кольби або від чобота). Стражника за „кару" перенесено д ів асела дальше, а судоволікарська комісія до нині не була ласкава оглянути тіла. Чекає мабуть, аж тіло розложиться до цілковитого непізнання.

УКРАЇНСЬКИЙ РАДІОКОНЦЕРТ В НІМЕЧЧИНІ.

„Функ" міжнародний тижневик для радіотелеграфії і радіотелефонії, який виходить в Берліні, і подає програми концертів та рефератів для всіх европейських надавчих радіостацій, повідомляє, що дня 9. вересня співав д окенігсберської радіостації між 8 а 9.30 вечером тенор кенігсберської опери Руснак українські народні пісні. Дня 16. м. м. в тійсамій порі співав Руснак арії з опер „Міньон" і „Гіголетто".

ЕПІДЕМІЯ САМОГУБСТВ.

Останніми днями занотувала львівська поліція кільканайцять випадків самогубств, при чому більшість стомлених життем творять молоді дівчата.

ПОВЕРНЕННЯ АНДРІЯ НІКОВСЬКОГО ДО КИЄВА.

Бувший міністр У. Н. Р. Андрій Ніковський, що редагував якийсь час „Раду" і „Нову Раду" в Київі, тепер перебуває в Берліні і служить в українським видавництві Оренштайна. На пропозицію Української Академії Наук повернутися до праці в Академії д. Ніковський давно вже розпочав клопотання через берлінське радянське посольство про дозвіл повернути на батьківщину. Цими днями справа має остаточно розвязатися.

„САНАЦІЯ" РАДЯНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ.

При санації радянських вищих научних заведень доходить нераз до трагічних моментів; про один з них читаємо в „Таймсі": Один зі студентів, якого релегування було більше чим певне, відповідав на ставлені йому питання: якого походження? — Такого, як тов. Чічерін, значить — шляхтич; яких політичних поглядів? — Таких самих, як тов. Троцький — соціял-демократ; відношення до алькоголю? — таке саме, як у тов. Рикова і Дзержинського, значить — пю; відношення до жінок? — таке саме, як тов. Луначарський... Чим скінчилося переслухання, часопис не подає.

ВІЙНА ВІЙНІ.

В Берліні відбувся 23. конгрес пацифістів. З цього приводу німецькі пацифістичні журнали оголосили між иншим таке статистичне обчислення: Колиб Людендорф забажав зробити перегляд убитих в останній війні, то така дефиляда, по 20 людий в одному ряді, тривала би 2 і/2 місяця, а трупи убитих уставлені один коло другого, занялиб простір від Парижа до Владивостоку.

ТОПІЛЬНИЦЯ.

Зі ставу на т. зв. Францівці у Львові добуто тіло пятнайцятилітної дівчини Владислави Слівінської, яка пропала з дому ще в половині минулого місяця.

БАНДИТИЗМ НА ГОРІШНЬОМУ ШЛЕСКУ.

На поїзд під Вроцлавом напало двох замаскованих бандитів, які, під грозою револьверів, ограбили подорожних до нитки. Ондого з бандитів зловлено.

Французьке правительство вже готове признати московський большевицький уряд.

ПАРИЖ, 25. жовтня. — Правительство Ерріота постановило признати негайно російський советський уряд.

Сенатор Демонзі, котрий переговорював з московськими представниками, одержав запевнення з Москви, що вона приймé французькі умови щодо признання.

З уваги на те Франція признасть большевицьку владу вже сього втірка і повідомить про се большевиків.

В признанню буде сказано, що Франція признає теперішнє російське правительство правно і його власть на всіх територіях, що приняли її.

Одночасно Франція заявить, що приступить до переговорів з СССР. (союзом соціялістичних советських републик), щоби привернути взаїмні правильні зносини, а зокрема щоб забезпечити довги, які Росія винна Франції, і щоб назначити амбасадорів.

Покищо обчислено, що Франція домагається від СССР. звороту 18 міліярдів золотих франків.

Амбасадором Франції в Москві має бути Жан Ербéрт, бувший політичний редактор тутешньої газети Ле Там (час), котрий ставився прихильно до большевиків.

Большевицьким амбасадором в Парижі має бути Крісто Раковський. Говорять теж про кандидатуру шваґра Троцького, Леона Каменева, але у се не вірять тут, бо, як відомо, він тепер є головним правителем Росії.

Ерріо, як запевняють, не позволить большевикам навозити до їх амбасади соток агітаторів, як се вони пробували робити в других державах.

РАКОВСЬКИЙ КАЖЕ, ЩО ЛИСТ ПІДРОБЛЕНИЙ.

ЛОНДОН, 25. жовтня. — Представник російського советського уряду Крісто Раковський заявив, що голова „третього інтернаціоналу" Григорій Зіновев не виелав листа до англійських комуністів із зазивом до приготовання революції.

Сей лист, каже Раковський, підроблений.

Се найлекший спосіб — назвати немилий документ „підробленим". Але відки Раковський знає, що Зіновев не вислав?

Та Раковський вірить, що всі так підроблюють, як большевики чужі гроші (кромі польських). Впрочім, він гадає, що Зіновев має капку розуму і не допускає, аби 15 англійських комуністів могло зробити комуністичну революцію в Англії.

БОЛЬШЕВИЦЬКА НЕЛЬОЯЛЬНІСТЬ.

БЕРЛІН, 25. жовтня. — Тутешня комуністична газета Роте Фане (червоний прапор) помістила відозву „третього інтернаціоналу" з Москви, підписану його головою Григорієм Зіновевом, в якій він взиває німецьких робітників, щоби стояли в тісних зносинах з „революційною армією" російських комуністів ради зорганізовання революції".

Німецькі урядовці вважають, що се большевицька нельояльність супроти Німеччини, з якою підписали приязну умову, одначе, як кажуть, німецьке правительство не буде ізза сього спорити з большевиками.

ДЕ ВАЛЕРА ВЖЕ НА ВОЛІ.

ДАБЛИН, 25. жовтня. — Провідник ірляндських републиканців Імон де Валера просидів одну ніч в арешті в Олстері, а сьогодня рано його олстерська поліція відставила на зелізницю і відправила до границі Ірляндської Вільної Держави, відки він вже прибув сюди.

В НІМЕЧЧИНІ ПРИВЕРНЕНА СВОБОДА СЛОВА.

БЕРЛІН, 25. жовтня. — Президент Еберт відкликав нині виїмковий стан в Німеччині, який був кілька літ.

Сим він привернув свободу слова.

НЕПЕВНІ ВИГЛЯДИ.

ЛОНДОН, 26. жовтня. — Англійські вибори в сю середу. Агітація вже розгорілась надобре в усіх політичних групах, але жадна з них не певна про вислід виборів.

НОВА ПОЗИЧКА ДЛЯ ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 26. жовтня. — Тутешні газети повідомляють, що Франція затягне нову позичку в Америці через Дж. П. Моргена, в сумі трох міліярдів франків ($150,000,000).

ХОТЯТЬ СКАСУВАТИ ШЛЯХОТСЬКІ ТИТУЛИ.

ПАРИЖ, 26. жовтня. — Правительство Ерріота приготовляє законопроект про скасовання шляхотських титулів у Франції.

ЛЕГКІ КАРИ ДЛЯ МОНАРХІСТІВ.

БЕРЛІН, 25. жовтня. — Німецький суд присудив легкі кари членам тайної військової монархістичної організації, котра стреміла до повалення молодої німецької републики.

Обжаловані одержали кару по кілька місяців арешту.

З почину сеї тайної організації убито Ерцбергера, Ратенова та інших републиканських та ліберальних провідників.

БЕРНСТОРФ КИДАЄ ПОЛІТИКУ.

БЕРЛІН, 25. жовтня. — Бувший німецький амбасадор у Вашингтоні граф Бернсторф вже не кандидує до німецького парляменту (райхстаґу) і, як кажуть, вже загалом усувається від політики.

СТУДЕНТИ ПРОТИ ЖИДІВ.

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини, 26. жовтня. — Серед тутешних студентів в останньому часі поступа знову велика ворожнеча проти Жидів.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Загранцею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ВАЖНА БОРОТЬБА.

Рівночасно з аґітацією президіяльних виборів ведеться тепер в Америці ще одна важна політична боротьба. Є се боротьба за поправку американської конституції так, щоби федеральний конґрес у Вашинґтоні мав силу видавати закони про діточу працю по фабриках в усіх стейтах. Се боротьба так само цікава, як боротьба за президентуру. І вона також повчаюча.

Цікаво передовсім те, що противні сій поправці ґазети, як відомо, представляючі інтереси фабрикантів, уживають якраз сього часу, коли кождий занятий виборами, для аґітації проти конституційної поправки про діточу працю. Вже се одно вказує, що вони хочуть хитро й непомітно перепачкувати в американську публику ворожнечу до сього потрібного закона.

Вживається в сій аґітації всяких способів. Нема такого застарілого оружа, якого не витягнулиб оборонці капіталістичних інтересів. Пишеться, очевидно, наперед, що така поправка зробить страшний переворот, хоча поправка не зробить більше понад те, що перенесе на конґрес право, яке досі мали поодинокі леґіслятури стейтів. Пишеться з одного боку, що така влада небезпечна, а зараз пишеться, що вона непотрібна, бо поодинокі стейти її добре вживають і добре було за діти дбають; — хоча декотрі стейти, як, приміром, Луизіяна, Північна та Південна Каролайна й Джорджія досі ще й пальцем в черевику не кивнули для захорони дітий перед тяжкою фабричною працею. Пишуть ще далі, що якби конґрес таке право дістав, то він зараз ухвалить закон проти діточої праці, а наслідком його міліони дітий підуть на вулицю; хоча закони проти діточої праці не мають на ціли післати їх на вулицю, але звільнити їх від тяжких та небезпечних робіт у майнах, при ґазах, у димах, на рухомих елевейтерах. Закидають також, що конґрес може заборонити фармерським дітям виганяти корови на пасовиско або збирати ягоди в городі. Словом, наводиться всякі страшні, а неможливі страховища, щоби ними залякати людий, а заляканих загнати до аґітації проти сього пожиточного закона, — хоча хвилина розваги вистарчить, щоби побачити, що коли треба боятися таких страшних можливостий від конґресу, то треба їх теж боятися від всякого законодатного тіла, і коли з тої причини не треба давати конґресови власти щодо діточої праці, то треба хиба замкнути всі конґреси, і леґіслятури, і міські ради.

Наконець, немовби на доказ, що боротьба перейшла вже зовсім з площини здорового розуму та пересунулася на площину крайного безглуздя, велика болтиморська фабрикантська ґазета „The Manufacturer's Record" заговорила так, як говорити лишень люди сотки літ тому назад. Почала вона лякати своїх читачів нічим инчим, лишень пеклом і чортом!

В однім з послідних своїх чисел вона закричала:

„Батьками пропонованої поправки до американської конституції є соціялісти, комуністи й большевики... якби сю поправку приняти, то сим зробленоби найбільше діло для пекла, яке колинебудь тут для нього зроблено. Вона перемінилаб міліони людий у віку до 18 літ життя на лінюхів фізично й умово, і так перемінилаб їх на справдішний чортівський варстат.

„Одна річ може запобігти приняттю сього закона, а то активна, невпинна робота зі сторони кождої людини, яка розуміє руйнуючу силу сього закона і котра хоче вратувати молодіж будучих поколінь від морального й тілесного занепаду під панованнем самого чорта".

І без політичного досвіду можна побачити в сьому середньовічному пуджанню чортом і пеклом страх людий, які бачуть, що їм відбирається власть. В своїй невтішимій роспуці фабрикантська служниця вилаяла соціялістами й комуністами навіть католицьких священників, протестантських проповідників і жидівських рабінів, які хоча звичайно не заступаються за робітничими інтересами, недавно бачилися примушені ними осудити через свої центральні орґанізації діточу працю як шкідливу для морального і тілесного розвою будучих поколінь.

НА ПОМІЧ УКРАЇНСЬКИМ ДІТЯМ

Рідна Школа із Західної України кличе о поміч!

Поміч потрібна негайно!

Як помогти?

Нехай кожде українське товариство в Америці на найблизшому мітинґу ухвалять від себе допомогу в сумі від 5 до 25 долярів і зараз вишле на Рідну Школу до Обеднання.

А кождий свідомий Українець і Українка нехай вишле НЕЗАПЛАЧЕНИЙ досі народній податок за 1923 і 1924 до Обеднання, в сумі 6 долярів.

Тоді Обеднанне вишле зовсім вистарчаючу допомогу до старого краю на українські приватні школи і на оборону сих шкіл усіми можливими способами.

Спішіться, бо пізно іноді значить запізно!

Допомогу посилайте через Обеднанне на адресу:

OBYEDNANNYE, 847 N. Franklin St., PHILADELPHIA, PA.

ЗНАННЯ — ТО СИЛА!

(Оригінальна допись до „Свободи" з Відня).

III.

„Кобзар" — це річ велика і могуча, і ледви котрий народ має таку книгу, котра би обіймала в такій мірі всі його болі та надії, котра би давала йому таку надзвичайну опору на будуче — як власне ми, Українці маємо її в „Кобзареві".

Колиби ми не були тепер власне такі розбиті та прибиті, то ми би були певно цего таки року святкували 8. липня **80-літний ювилей** укінчення Шевченком його величавого **„Сну"**. Бо впрочім — хто-ж нам заказував цей ювилей обходити? Чи були на Україні — бодай які проби, щоби відсвяткувати його? А найкращим обходом ювилейним було би мабуть таки прямо нове виданне цеї поеми осібним метеликом най би ли шв **пів міліона примірниках.** Треба би було очивидно додати до цего твору також і пояснення відповідні так, щоби й кождий малограмотний член нашої нації зміг його добре порозуміти та відчути.

Але ми цеї здавалося-б цілком ясної річи не зробили, як і не зробили много, много инших річий також цілком ясних самих-собою і зрозумілих.

А може ми — і це би було щось страшного — прямо ще не доросли до „Кобзаря", може ми еще не є достойними його?

Колиж би факти нашого громадянського життя і справді на щось такого показували, то хоч і як страшним ударом для нас було би ствердженне такої сумної дійсности — то остаточно і тоді не було би ще потреби попадати зараз в розпуку. Коли чогось потрібного для нації нема, то це ще не доказ що так має і на далі бути, і що справа взагалі пропаща. Не треба національних справ оцінювати зі становища тої никлої одноднівки, що зветься чоловіком. Ані ренеґат Вишневецький, ані Чарнецький, ані Петро Первий, ані Стемпковський цілої нашої нації вирізати не могли, хоч і як много її членів вигубили. Один чоловік — це лиш мала клітинка того великого орґанізму, що зветься нацією. І тому на справи нації нам треба дивитись більше „subspecie aeternitatis", під кутом, поглядом вічности. Не всьо може бути сповнене вже за нашого життя, але ми маєм так для народа працювати, немов би то ми й самі мали цілі віки жити, тай ще самі мали любуватись овочами нашої праці, котрі вона може аж за сто років чи еще пізнійше видасть.

Одним словом — коли вже й справді сталося чудо і поміж масу рабів та підніжків чужого панства впав з неба такий ясний метеор як „Кобзар" — то є завданнем тих членів нашої суспільности що й самі болізно відчувають ті наші страшні національні хиби, які і є причиною нашого порабочення та невдач наших визвольних проб є завданнем їх: старатись о це, щоби той метеор не згас і не потух в болоті рутенської чи там — малоросійської мізерії.

І тому не може вже сам „Кобзар" бути ліком на всі наші слабости, не може бути дорадником у всіх можливих ситуаціях нашого суспільного життя. — Він не є якимсь лексіком, котрий вибубнений на память — робив би вже всі дальші студії, злишними і непотрібними. Ми не можемо станути на становищи того польського судіїшовініста в Галичині, котрий показуючи на україноїдну трильоґію Сенкевича сказав: „Мне ніц венцей не потшеба читаць: мне то вистарчи на цале жице!"

Чим більше буде знати наш народ — тим він буде сильнійний, тим тяжше, тим труднійше буде ворогам його поконати. І це відноситься не лиш до тих народних мас в Рідній Краю, але і до тих пару соток тисячів в Злучених Державах та Бразилії та в Канаді, а вже передовсім до тих нещасливих тамошніх „мамів" (на щасте — не всі вони такі), що кажуть про свого сина: „нащо йому придасться тут руска мова". Просвічена жінка цего би ніколи не сказала, а хоч і як соромно нам до цего признатися, але Львів від нас в р. 1918 відобрали таки патріотичні львівські Польки: вони то виховали таких патріотичних дітиско — без огляду на пол взяли за кріси (котрі нераз ледви могли вдержати в слабих ще руках), і що на смерть і життє боронили так довго „польскосці Львова", аж доки соціял-патріот Пілсудський не надіслав їм военної помочи.

Як оповідають нам ті, що побували в Америці, а потім до Европи вернули — то навіть в Москалів, що в Америці живуть справа просвітна вище стоїть як у нас: вони працюють наприклад дуже сильно при помочи вечірних курсів, і це між инчим має також причинюватись до того, що наші „Малороссы", які заблукалися в Америку, горнуться більше до російських орґанізацій, як до українських, утворених Галичанами.

І тому **треба нам і в Рідній Краю і на іміґрації подвоїти і потроїти нашу просвітну діяльність.**

Роботу нашу треба річ очивидна оперти на тім, що уже є: а є передовсім старе краєве а заслужене **товариство „Просвіта" у Львові.** Великі маси ріжних брошур, календарів та ріжних творів наших клясиків кинуло воно вже між наш народ, але того всего еще замало. Що найгірше стоїть власне тепер (не „зараз"!) в краю напере шкоді позискуванню нових членів для того товариства, — то та сумна обставина, що під впливом фатальної державно-економічної господарки Поляків на шнарод чимраз більше бідніє.

Але послухаймо ліпше виводів самого **голови „Просвіти"**, так заслуженого на просвітнім поли директора **Михайла Галущинського.**

В інтерву з одним нашим краєвим ґазетником сказав він на питанне що може причинитись до доходів „Просвіти" ось що:

„Одно тільки: Як найбільше число членів Головного Товариства. Але дійсних членів! Таких, що себе членами почувають і не забувають **заплатити річну вкладку** у свій час, то значить 1. січня кождого року. Подумайте! Колиб на 8 міліонів Українців в межах Польщі Товариство мало яких 300—500 тисячів таких дійсних членів, — то які суми одержувалоб воно на початку кождого року і що можна би за ті гроші зробити навіть тоді, коли членська вкладка виносила би тільки пів золотого, як було цего року. Не можу не згадати вам при тій нагоді і про **американських членів Товариства.**

„Вкладка для наших членів в Америці виносила один доляр. До кінця 1923 р. „Просвіта" дуже користала з тих вкладок, бо оплата за пересилку книжок виносила 10 центів, а 90 центів лишалось за грамоту, календар і книжочки, які висилалося кождому членови. Та після ведення валоризаційного франка, а далі і золотого — почтова оплата так підскочила, що для Товариства лишалося тільки 50 центів, які не оплачували однак грамоти і книжок. **Тому то Товариство рішилося піднести висоту членської вкладки для американських членів на півтора доляра.** Думаю, що це зовсім не відстрашить наших братів з Америки вписуватись в члени Товариства та платити річну вкладку, яка на американські відносини є мінімальною. — **До кінця серпня ц. р. було нажаль однак лише 525 американських членів."**

В дальшій части своїх виводів представив директор Галущинський які має дальші пляни що до розширення діяльности „Просвіти": — Тут належить передовсім **установленне учителів народної освіти,** оплачуваних товариством а тим самим ні від кого незалежних. Вони, розкинені по цілій нашій землі малиб за обовязок служити радою, вказівками та допомогою. Вони би ввели просвітний рух у відповідне русло. та кирмувалиб ним. Вони подбають, щоби скрізь істнували читальні, щоби вони мали власні доми та бібліотеки, вони позакладають постійні курси та вишколять в просвітній роботі цілі кадри людий на місцях. А коли буде так зорґанізований край, тоді всяка робота піде, бо на місцях буде кому проводити в життя кличі та пляни головного Товариства. Товариство думає через відкриванне всюди курсів для неграмотних — викорінити цілковито неграмотність зпоміж нашого народу а згодом заложити курси заочної освіти на взір американських.

Що до видавництв „Просвіти" то в першу чергу — по думці п. Галущинського треба видавати для народа книжочки з ріжних ділянок знання і ріжного рода, а дальше продовжувати такі видання, як „Українська письменність", Історія української літератури М. Возняка, видати популярний „Енцикльопедичний словник" (лексікон) і таке инше.

Дуже важною реформою, яку ввів цей знаменитий орґанізатор є: **мандрівні (похідні) бібліотеки,** котрих є вже тепер сто комплетів, а буде незадовго еще більше. Їх пущено в рух доперва 1. вересня цего року. Така мандрівна бібліотека обіймає дібрані комплети ріжних книжок, котрі запаковані в гарні скринки мандрують від читальні до читальні, а то за оплатою 20 золотих за два місяці. Потім часі мандрує та скринка з книжками в друге село сповняти свою культурну місію. Ось таку роботу сповняє, такі пляни поставила собі стара краєва „Просвіта" перед собою і здаєся ніхто не заперечить, що є це краєва інституція, котра заслугує на як найбільше попертє з боку американських земляків.

І тут піднести мушу два важні моменти.

Не забуваймо передовсім на це, що „Просвіта" не може в цілій обсяглости розширити своєї діяльности на другіш поза-галицькі землі під Польщею. — Польська влада не позваляє на Волині і т. ин. основувати філій львівської „Просвіти" та читалень на її статутах. — Повстають там вправді з великим трудом „Просвіти", — але самостійні.

Поляки роблять так впрочім і з другими галицько-українськими товариствами, як нпр. з „Укр. Товариством Педаґоґічним", бо бояться, щоби **„галицька зараза"** не розширилась на другі укр. землі, зосібна на такі як Холмщина, призначені ними згори до „зконсумовання". (Навіть ті нужденні закони для меншостий — не відносять ся до Холмщини.)

А тепер друге:

Ані „Просвіта", ані „Науковe Товариство імени Т. Шевченка" **не дістають** від польського уряду **субвенцій,** які ті товариства перше від австрійського уряду, зглядно від львівського сойму — діставали. Не були ті субвенції великі, але все таки були, та причинялися до удержання цих товариств, а зосібна їх видавництв.

Тепер всьо то відпало і ті товариства мусять опиратись виключно лише на своїй власній суспільности. Тим більшим отже обовязком американської іміґрації є — попирати всіми силами ті товариства. Вкладка до „Просвіти", тих $1½ раз на рік — це сума невелика, а впрочім це не буде навіть дарунком, бо за це дістає член калєндар, книжочки та членську грамоту. А як би це був навіть і дарунок, то чи може був би це гріх проти св. Духа. Гадаю, що і найпобожнійші христянин цего не скаже.

—o—

Просвічений народ, народ, що прийшов до пізнання себе самого, та до пізнання своєї історії та теперішного свого положення — той народ не знесе неволю, не знесе чужого пнаовання над собою. І най ніхто з Рутенців себе не потішає: „Го?го! То ще дуже далеко до того, щоби цілий наш народ, такий численний, великий — став просвіченим!"

І Італія мала ще велику силу анальфебетів коли її сини в кровавих боях боролися за її соборність і свободу. Іде лише о то, щоби тих просвічених та освідомлених було як найбільше, і щоби героїв готових життє своє положити за свободу Вітчини було як найбільше!

Не більшість робила визвольні революції, а меншість; більшість лише користала потім з жертв принесених народними мучениками на жертвеннику Вітчини!

Але власне — чим більші будуть круги обняті національною просвітою, чим глубше вона сягне в глуб народа, — тим більше і тим завзятійших героїв видвигне з себе народна маса і поставить на сцені всесвітної історії.

Тому то є ширенне просвіти одним з перших завдань кождого чоловіка, що рад би піднести свій народ з пониження, а свою Вітчину звільнити з ворожих пут.

Я подав тут докищо лише два способи ширення просвіти між нашими земляками в Америці, і вірю, що ті способи можна зглядно легко перевести в життє. А коли хто знає еще й инші способи — то гарно! Най і їх уживає, коби лише діло було. — Для **визволення** порабоченого народа зпід чужого панування треба **сили.** А коли-ж силу дає **знанне,** то най живе знання! **Най живе просвіта!**

Др. Кирило Трильовський.

РАБСЬКІ ДУШІ.

Праська студенська ґазета Національна Думка пише з приводу большевицьких виступів проти зорґанізованого українського студентства таке:

Одним з найстрашнійших наслідків, які приносить зі собою довголітне поневоленне народів, є затрата національної гідности зі всіми лихими сторінками, які із сього випливають, — головно з безідейностю і безхарактерностю. Це внутрішне недомаганне національного орґанізму і головною перешкодою його культурного і політичного визволення зпід чужинецького ярма і шкодить йому більше ніж сама аґресивність ворога. Брак національної гідности являється причиною, що національний орґанізм виділяє із себе кождочасну більшу або меншу скількість перекинчиків чи слабодухів-трусів, з яких одні свідомо, другі несвідомо ділають на шкоду національним інтересам, та ослаблюють його відпорну силу супроти ворога.

І коли глянемо в нашу історію, то побачимо наглядно, що ворожий наступ на наші землі удавався лиш тоді, коли ворог внутрі нас самих мав свідомих чи несвідомих союзників. Не стало-б місця вичисляти імена всіх тих одиниць чи груп, які ради особистої наживи чи амбіції входили в коншахти з ворожими силами і розбиваючи внутрішній фронт, приготовляли ґрунт для окупації ворогам рідного краю.

Ся траґічна сторінка нашого національного життя тягнеться червоною ниткою через цілу нашу історію. За се нам ніколи не удавалось покористуватись такою помочю чужо-національного елементу, бо вони яко державні нації не проявляли того психольоґічного рабства.

Чи можна сказати про інородців на Україні, головно Росіян, що вони прихильно ставились до змагань українського народу в будованню української держави, оскільки вона дійсно мала бути такою? Ні! Провивно, своїми виступами вони старались на кождому кроці валити українську державність. А чи удалось нам позискати хоч одного Поляка в склад Української Національної Ради в Галичині? Також ні! Ми не бачили між ними ні Коцюбинського, який підготовляв моральний ґрунт для полків Муравйова, ні Яцкова, який пропаґував „братанне" двох „братніх" народів коштом резиґнації з найвисшого національного права.

ЧЕХИ І УКРАЇНЦІ.

(З перемиського Укр. Голосу)

До війни не тільки, що не було щирих взаемин між Чехами а Українцями, але можна сказати що панувала взаїмна неприхильність між обома народами. Приводом цего була молодочеська політика в австрійськім парляменті, крайно брутальна й безоглядна супроти нашого народу. Речником тої політики перед війною був чеський провідник Крамарж, який на кождім кроці підставляв ногу нашому представництву. Чому? Чехи були безоглядними москвофілами і відродження чеської держави добачували тільки в могучости Росії. Тому самостійницькі національно-політичні змоганя Українців так на Придніпрянщині, яу і в Галичині уважали ослабленням російської могучости. Росії лежало в інтересі Австрії, то Крамарж цю українську небезпеку поширював і на Австрію. Свої погляди розвинув Крамарж в р. 1911 в розмові з представником російської ґазети „Новоє Время", в якій сказав, що Українцям не треба нічого для піднесення їхньої культури, бо це може викликати війну Австрії з Росією". — Отже „українська небезпека грозить не лише Австрії, але й Росії". Слушно посол Окуневський в своїй промові в австрійськім парляменті в грудни 1911 р. назвав це інтервю Крамаржа лукавством.

Чеська політика виходячи з такого безглядного москвофільського становища поборювала послідовно українсько національно-політичні змагання і в часі війни, а навіть в перших місяцях по розвалі Австрії, коли на чолі чеської влади стояв Крамарж.

Щойно в році 1919, коли в Чехії опинились десятки тисяч українських еміґрантів, а радше вигнанців і коли до влади прийшов. през. Масарик і міністер Бенеш — змінилось відношення чеського уряду а за тим і чеського громадянства до Українців. Оба ті чинники занялись передусім долею українських вигнанців і щиро нею опікуються. Очевидно не роблять це Чехи з сентиментів. Чеський уряд не веде політики з дня на день — його політика обрахована на дальшу мету. І цей далекосяглий плян політичний велить Чехам опікуватись вигнанцями української нації, щоб будити серед них, особливо серед молоді, симпатії до чеської держави і нації. Що більше чеська влада заопікувалася придніпрянськими збігцями, що шукали захисту в Польщі дозволила їм переселитись до Чехії, передусім молоді і дала їм пристановище, а також школу.

Якаж опіка чеського уряду і чеського громадянства над українськими вигнанцями? Попри школи народні, курси ґімназійні, чеський уряд удержує 3 високі школи: Український університет вПразі з двома факультетами фільософічним і правничим. В останнім році записаних було 877 студентів на тім університеті. В Подебродах істнує українська Сільсько-господарська Академія, яка мала 270 слухачів. Крім того в Празі основано Український Педаґоґічний Інститут, посвячений народному шкільництву з 300 слухачами. Всі три інституції дають заняття десяткам професорів, доцентів, лекторів. Чеська влада дає не тільки можність тим людьом науково працювати, але своїм коштом видає їхні наукові твори. Всіх українських студентеів з Придніпрянщини і Галичини в Чехословаччині є 1430. Всі вони мають урядові стипендії які доходять до 600 ч. корон на особу. взагалі треба признати, що Чехи супроти політичних вигнанців дуже гостинні.

По війні до Чехословаччини прилучено теж підкарпатську Україну з числом 400.000 Українців. Як Масарик в р. 1920 висловився має це бути тільки депозит, а коли надійде відповідна хвиля, підкарпатська Україна буде прилучена до матерної держави. Та які би там чеські пляни не були щодо політичного становища цеї української країни, то одно треба признати що Чехи тут добре опікуються українським шкільництвом. А саме на Підкарпатській Україні для 400.000 тамошніх Українців їнських елементарних шкіл з 1011 учителями; (горожанських виділових) шкіл 16. середних 5. учительських семінарій 3 торговельних академій 2 торговельних шкіл і майстерських робітень 4. У всіх тих школах є українська мова викладною, а чеська мова, як урядова є тільки предметом научання. Права мови в урядах є шановані на рівні з урядовою мовою. Навіть є українська напись на грошах, а також на почтових стампілях!

Щоб ці здобутки українського шкільництва на Підкарпатській Україні оцінити, треба собі уявити, що 8. міліонів Українців в Польщі, по тій самій пропорції повинні мати 20 разів більше т. є. ми повинні мати під Польщею 20.220 народніх шкіл 100 середніх 60 учит. семенарій, 20 торговельних академій, 40 шкіл торговельних і майстерських робітень. А кілько маемо вдійсности?

Нічо отже дивного, що симпатії Українців до Чехів в останніх 5 роках зросли непомірно, а взаємини стають сердешні. Український нарід незабуде ніколи чеському народови його гостинности для українських вигнанців.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮАРК, Н. ДЖ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 76, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, щоби зійшлися всі як один відсвяткувати свято 1. падолиста. Свято перенесене на неділю 2. падолиста 1924 р. Отже просимо прибути до церкви на панахиду, котру відправиться за наших Героїв поляглих в війні, точно о годині 10. рано, а по відправі відбудеся Віче на гали церковній при Корт улиці. Отже кому лежить на серцю рідний край, повинен той день незабути, а відсвяткувати його достойно. Приходіть на віче всі як один, котре відбудеся 2-го падолиста 1924 р. о годині 1. пополудни на гали церковній при Корт улиці. — Повло Романишин, предс.; Стефан Стайко, кас.; Олекса Лисак, секр.

НАЙБІЛЬШЕ АБСОЛЮТНИЙ З УСІХ КОРОЛІВ.

Пер Міль оповідає в одній французькій ґазеті, що довідався про смерть „независимого кораля острова Преа Ванґ, що належить до архіпеляґу Сундайських островів, так названих від проливу Сунда, що відділює Суматру від Джави. Король цей називався Ляль Рао Сінґ, царював над маленьким острівчиком, ледви кілька квадратових км. поверхні. А таки його королівство було предметом спору між Голяндією й Анґлією. Спір цей скінчився так, що королівство короля Ляль Рао Сінґа остало зовсім незалежне, не платить нікому ніяких оплат і не визнає ніякого протекторату.

Та тепер по смерти цього королика не є виключене, що Анґлійці або Голяндці вишлють на остров власних ґубернаторів. Це само собою не здержить світових подій.

Остров Преа Ванґ не зазначений на ніякій мапі. Лежить на боці від великих пароплавних шляхів і не веде якоїсь надзвичайної заграничної торгівлі. Тому анексія цього острівця не може викликати ніяких поважнійших дипл. конфліктів.

Так з особою короля Ляль Рао Сінґа зійшов зі світа останній абсолютний король. Навіть Людвик XIV. у порівнанні з цим „короликом" виглядає на конституційного монарха.

Тому 25 літ Пер Міль відвідав острівець Преа Ванґ. Принняв його король Ляль Рао вельми гостинно. Там Пер Міль переконався, що то є властиво монархія. В цьому королівстві не було законодавства просто тому, що король Ляль Рао сам був живим законом цього краю. Не треба додавати що там не було ніяких властей ані якогонебудь парляменту. Не було там ніяких газет, ніякий з підданих короля Ляль Рао не вмів ні читати ні писати. Король заборонив отвирати школи, а всіх місіонарів прогнав.

— Я сам мудрість і релігія, — сказав цей король Перови Міль. — Колиб я сам не був усім, то було би зле. Чоловіки є лихі, жінки шалені, ніхто не схотів би мене слухати.

В королівстві цьому не було свободи торгівлі, ані особистої власности. Коли часом приключилося, що перед острівцем задержався якийсь торговельний корабель, то на поклад корабля йшов лише король Ляль Рао і сам купував потрібні для своїх підданих товари. Потім відпродував їх на власний спосіб.

Вся земля королівства й плоди належали до короля. До нього належала рибовля. Зрештою всі ці добра розділював він дуже безсторонно, а саме так, що крім нього ніхто не міг бути... богатим.

Та не треба думати, що він не признавав ніяких обовязків. Провивно, все що робив, уважав своїм щоденним обовязком. Подібно як усі старинні абсолютні монархи, в передісторичнім значінню уважав себе не лише королем, але і богом. Завдяки йому земні плоди достигають. Коли хто з підданих засіяв поле, то сам особисто мусів іти на то поле і там серед відповідних молитв закопати срібний гріш, щоби випросити собі ласку „бога землі". Ця срібна монета припадала опісля королеви. Також при зборі кокосових оріхів іт риболовлі відбувалися спеціяльні подібні церемонії. Все і всі залежали духово і матеріяльно від короля Ляль Рао. Тому й не дивниця, що він ніколи не мав ні хвилини відпочинку.

Коли Пер Міль спитав короля, чи не думає він часом заволодіти сусідніми островами, цей відповів:

— Якже ж я міг би зробити це? Таж отсей остров уже завеликий для мене. Сили мої не вистарчають для моеї власної держави. Таж король мусить про все знати, бож про все і про всіх думає. Маю шість тисяч підданих і годі мені дізнатися всего, що вони роблять.

— А таки — відповів йому Пер Міль — володіє в Европі абсолютний володар, він царює над 80 міліонами людий. То російський цар.

Король Ляль Рао не хотів цьому вірити, а коли Пер Міль присягався йому, що то правда, то почув відповідь:

— Коли так, то неможливо, щоби цар Росії знав про все, що діється в його державі. Така держава не може тривало істнувати.

Такую розмову мав тому 25 літ Пер Міль із королем Ляль Рао, який... передбачив упадок російського царату.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ПОЧАЇВ.

(Лист з Італії.)

Кожда країна має свої святі місця, куди нарід приходить зі своїми болями та жалями. Україна має два таких місця: Почаїв і київську Лавру. Австрія має свій Маріяцель, Польща— свій Ченстохів, Франція— свій Лурд.

Італія, давня країна віри й релігії, тепер також збогатилась таким місцем чудес і народного поклонення. Відкрилось таке місце серед руїн старовинної Помпеї, колись засипаної попілом та лявою по страшнім вибуху Везувія.

Чудо почалось таким побитом. Якийсь невіруючий чоловік випадково купив в одного помпейського антиквара стару ікону. Божої Матері. На іконі було зображено, як Божа Матір подає чотки святій Катерині Сенській та святому Домінікови. Покупець зпочатку дивився на ікону, як на цікаву старовинну річ, але незабаром він спостеріг, що всі його бажання здійснюються, як тільки він попрохає про це ікону. Як це могло статись, що невіруючий чоловік про що-небудь прохав ікону, про історія мовчить, але досить того, що ікона справді виконувала все, про що той чоловік її прохав.

Він розповів про це своїм знайомим і приятелям, і кінець кінцем ті також почали звертатись до ікони зі своїми проханнями. Ікона і до них була ласкава. Тоді чутка про „чудотворчу ікону" розголосилась по цілій околиці, люди почали приходити до неї також із дальших місцевостий. Почалися сцілення. Найстрашніщі хороби вигоювались у кілька днів. Найсміливіщі надії здійснювались. Найбільш заплутані трудноші враз зникали.

Слава чудотворної ікони почала все більше ширитись. Про неї довідався й місцевий архіепископ, а тоді про це пішло донесенне й до Ватикану. Вищі духовні влади постановили офіціяльно визнати чудотворність ікони, й в останнім часі „Мадонна Чоток" зробилась одною з найбільших святинь католицької Італії.

Давнійше в долині Помпеї була пустка. Цікаві подорожні вдень приїздили, оглядали руїни відкопаного міста, купували собі яку дрібницю на память і того ж вечора відїздили назад. Відколи почався культ „Мадонна Чоток", у тій долині виросло ціле місто. Де яких 40 літ тому не було навіть шаліша, там нині стоїть розкішна катедраля, в якому над вівтарем виблискує вся в діямантах чудотворна ікона. Шпиль високої дзвіниці, ще не зовсім докінчений, на десятки кільометрів кругом показує віруючим дорогу до святого місця. Біля дзвіниці стоять сім величезних дзвонів, спеціяльно для неї відлитих.

Довкола катедралі кипить жвавий рух. По готелях, ресторанах та заїздах повно народу. День і ніч перед чудотворною іконою правляться молебни. У численних крамницях повно всяких річей, паляток, фотоґрафій та копій чудотворної ікони.

Вже сама ікона творила досить чудес, але на поміч прийшло ще нове чудо. Недалеко від катедралі одного дня забило джерело дуже сильної вуглекисної води. Лікарі признали, що джерело має в собі велику цілющу силу. Негайно було збудовано лічницю й купелеві заклади. У долині Помпеї стало ще завізніще. Кому не помагала ікона, тому помагали купелі — й навпаки.

З цим джерелом одного разу була сталась прикрість: вода перестала текти. Не помагали ніякі молитви, благання й порпання: джерело висохло! Палкі Італійці вже почались гніватись на „свою Мадонну", що вона їх „завела", „ошукала", дала їм „джерело на два дні" то-що. На якийсь час занепали й лічниці та купелеві заклади. Але як несподівано джерело було зникло, так несподівано воно по якимсь часі знов забило. Бє воно й до нинішнього дня. Відродились також лічниці й купелеві заклади.

Минає вже не перший рік, відколи відкрився „італійський Почаїв", але віра в його чудотворну силу не тільки не зменшилась, а все зростає. Сотки й тисячі прочан зїздяться до святого місця — богаті й бідні, старі й молоді, чоловіки й жінки, свої й чужі. Чи всім чудо помагає, про те ніхто не питає.

Viator.

СОВЄТСЬКА ФЛЬОТА.

Російська ілюстрована газета „Прожектор" помістила статтю про совєтську фльоту. В статті констатується, що комуністи 1917 року, коли здобули владу, не мали своїх кораблів і що підчас горожанської війни 1918—1919 мусіли боротися проти Англійців з недостаточними силами. Цих небагато кораблів, що їх совєти мали, потопили трохи Англійці, а трохи самі Москалі, так що не осталось нічого. Богато кораблів знищено підчас Кронштадського бунту. Тоді знищено найбільший російський корабель „Дреднот Петропавловськ". „Тимчасом від цього року — пише згадана газета — знову совєтська фльота господарить на Балтійському морі. Совети сильніші від балтійських держав і від Німеччини. За останні три роки розведено велику акцію для відновлення фльоти, яка щодня зростає".

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часопися „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 днів перед днем оголошення їх в часописи, бо так як з того колько вимагала сего потреба, буде час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".

КОРОЛЕВА ГОРГОН.

(Атенська казка).*)

Жив раз король і королева. Мали вони сина. Король і королева були дуже добрі люде, але син був страшно зіпсуций. В цій самій палаті жив також королівський везир. Він також мав сина. І як лихий і поганий був королівський син, так добрий був син везира. Королевому синові все було лише в голові, як би то зіпсувати везирового сина. Єдного дня пійшов везирів син із своїм учителем на лови. Коли він так ішов, побачив на землі чудове золоте перо. Каже він до вчителя: „Чи не взяти би цього такого гарного пера?"

— Що маю тобі сказати люба дитино? Коли візьмеш його то пожалуєш цього, колиж не візьмеш також жалуватимеш.

— Ах, — відповів молодець — візьму його, хоч би й мав жалувати цього, бо перо дуже гарне.

Зліз із коня, взяв перо й заткнув на голові.

Королевич вийшов тимчасом на балькон палати. Мав зі собою далековид і глядів на гори і рівнини. І впав його зір на якусь річ, що світилася на сонці наче діямант. Не знав, що то таке. Приглядається вираннійше і бачить везирового сина, а на голові у нього золота брошка наче велике перо.

— До чорта, — каже він — де він найшов це? Я королевич мій батько є королем, а я ще ніколи не найшов щось такого. Як лише прийде до палати, відберу йому це перо.

Молодець вернув до палати з учителем. А цей зараз велів сказати молодцеві, щоби негайно прийшов на гору, бо хоче говорити з ним. Каже йому: „Що це таке мав ти на ловах у голові, що так світилося наче діямант"?

— Ніщо, перо — відповів молодець.

— Перо! Іди ш зараз і принеси його сюди, хай побачимо.

Везирів син зійшов на діл до своєї кімнати, зняв перо і приніс його королевичеви й каже:

— Тому, що воно подобається тобі, візьми собі королевичу.

— Ба, навіщо мені перо? як стій іди й злови мені цього птаха. Колиж не зловиш птаха, то не вернеш більше до палати.

Везирів син пійшов до своєї кімнати й розплакався і проклинав годину, в котрій підняв це перо з дороги. Коли так плакав, надійшов його вчитель.

— Що тобі сину, що так плачеш?

— Що мені? Чи не краще було послухати тебе і не брати цього пера?

Оповів йому все, що має найти птаха, з котрого було це перо, а ні, то він прожене його з палати.

Учитель сказав: Перестань плакати. Підемо до твого батька, побачимо, що нам робити.

Постановили взяти кілька мішків вина і пійти до великої керниці. Учитель знав, що птахи пють із неї воду. Взяли вино і пійшли до цієї керниці, відровадили воду, щоби більше на натікало до неї а напустили вина з мішків. Потім уступилися на бік, щоби бачити, що буде дальше. Не ждали довго, аж бачать заяснило все довкола. Щож вони побачили? Побачили гарного вірла. Підійшов до керниці купатися й напитися. Прийшов, напився і злетів знову у воздух і знову опустився і знову пив вино. Потім знову хотів знятися в гору, та не міг. Учитель не тратить часу, підбігає мерщій, схопив вірла і приніс його молодцеві. І взяли вони вірла і пійшли з ним до палати.

А склалося так, що королева Горгон і птиць була саме на проходи, як сповістили її, що схопили великого золотого вірла і занесли до королівської палати. Розлючена королева розпустила пояс, вдарила його і він полетів із нею до її палати. Там поклалася в смутку, бо любила дуже вірла.

— Тимчасом принесли вірла королевичеві. Цей дуже вдувився ним. Але везировому синові було дуже сумно, що птах дався зловити.

Минуло кілька днів. Везирів син узяв із собою вчителя і пійшов із ним на лови. Як прийшли на леваду, бачать щось дивного, що ясніє великим блеском. Він каже: Що це таке? Пійшов і що побачив? Пояс, увесь висаджуваний діямантами й перлами, а на горі зображені перлами риби і горгони. Узяв він цей пояс, біжить до вчителя і каже:

— Чи маю взяти його, чи ні?

— Що маю тобі сказати сину? Візьмеш його, то жалуватимеш, а не візьмеш також будеш жалувати.

— Ах, візьму його, і таки не жалуватиму. Він такий гарний.

Узяв пояс, підпоясався ним і пустився назад до замку.

Королевич знову побачив його з балькону.

— До чорта, — сказав він — чим то він підпоясався? Як лише прийде, відберу йому.

Молодець прийшов до палати, зложив пояс і сховав до скрині.

Королевич велів сказати йому, щоби прийшов на гору. Хоче говорити з ним.

„Везирів син пійшов. Королевич каже: „Чим то ти був підпоясався?"

— Ніщо, от пояс. Я найшов його, як був на ловах.

— Зараз іди й принеси його сюди. Хочу бачити, що то за пояс.

Молодець пійшов і приніс пояс.

Побачив королевич пояс і каже: „Можу собі уявити, що то за жінка мусить бути, що носила такий пояс! Ані слова! Пійдеш шукати її й приведеш її мені!

— Алеж любий королевичу, як можу я найти цю жінку, що носила його й привести її сюди?

— Чи можеш, чи не можеш, пійдеш і приведеш її, а ні то пожалуєш.

І знову зійшов везирів син на долину, бігає сюди й туди, плаче перед батьком й перед учителем.

— Як мені найти цю, що носила цей пояс?

— Що маю сказати тобі, сину? Або не повинен був ти брати його, або коли вже взяв, повинен був сховати його. Плакати й голосити зовсім ні при чому. Нумо, побачимо, де нам шукати пану цього пояса.

І вчитель знову почав шукати. Шукали тут, шукали там, чи не найдуть де якого сліду. Але дарма.

Коли так шукали, побачили нараз гарну палату, а в сінях палати гарну жінку. Проходжувалася сама одна. Не тратили часу й сказали собі, що то мусить бути ця, що мала той пояс. Тому схопили її, загорнули в плащ й забрали на коня. Позаду сів везирів син і держав її кріпко, щоби не втекла. З переляку скрикнула вона. Тоді каже їй везирів син:

— Я не винен, пані: королевич післав мене принести вірла а потім тебе. А ні то відрубавби мені голову.

Сердита зірвала собі зі шиї перли і кинула їх на дорогу. Вони привезли її до палати. Побачив її королевич. Була така гарна, що мало не впав у омлорок. Прийшов і король. Він сказав їй, що буде королевою, коли вийде за його сина.

Вона відповіла: я не можу нічо рішати, поки хто не пійде і не принесе мені перли, що я їх загубила на дорозі. Але не сміє бракувати з них ніодно зеренце.

Прикликали везирового сина: „Як стій підеш і принесеш перли, що їх кинула королева, але щоби не бракувало в них ніодно зеренце.

Пійшов нещасливий везирвий син і каже свому вчителеві: „Ходи, пійдемо шукати перли, так щоби не бракувало з них ні зеренце".

Пійшли засмучені. Шукали тут, шукали там і натрапили на гніздо мурашок. А мурашки обложили перлами геть довкола своє гніздо.

Везирів син зараз зліз із коня зібрав усі перли, не оставив ні зеренця. Приніс їх до палати. Вона почислила їх і побачила, що не бракує ні зеренця. Врадувалася дуже й каже княжеві: „Заки я звінчаюсь із тобою, мусимо насамперед покарати цього, що мені наробив стільки лиха".

— Прикажи, моя королево, я яку кару прикажеш, такою покараю його. Потребуєш лише приказати.

— Хай запалять у печі, хай палять сім днів і сім ночей, а семого дня вкинуть його до печі, хай згорить.

Король зараже прикааав запалити в печі, а огонь, щоби горів сім днів і сім ночей.

Уявиж собі тепер смуток, у який попав нещасливий везирів син у його батько, його вчитель і всі разом.

Одного дня пійшла королева над море трохи на прохід. Говорить там щось саме до себе; говорить і говорить приповідки з чародійної книжки, яких ніхто не розумів.

Каже королевич: що ти кажеш? Що ти там говориш уже так довго, а ніщо з цього не розумію?

Говорю мою молитву.

Королевич не відповів ніщо, відвернувся і пішов до палати.

Минуло сім днів. Але королева приказала горгонам принести воду і виливати її до печі. І коли так дворакн підсичували огонь із переду, горгони гасили з заду, минуло сім днів. Прийшли, вкинули молодця у піч. Оставили там його цілу ніч. А рано вийшов він живий з печі.

Всі чудувалися, як побачили його живого. Велика радість запанувала тому в замку. Тоді королевич каже:

— Прикажіть-же тепер, коли має бути весілля?

— Добре, але маємо ще спробувати, чи любиш ти мене.

— Чи люблю я тебе? — відповів їй королевич — я божеволію за тобою. З любови до тебе позволив я спалити мого найліпшого приятеля.

— Цього ще мало, — скавала королева.

— Для везирового сина палилося в печі сім днів і сім ночей. Посадили його до печі, а він вийшов живий з неї. Для тебе в печі буде палитися лише дві години, потім ти ввійдеш до нього, коли любиш мене. Колиж не зробиш цього, то я маю способи, як утечи і пійти, відкіля забрали мене.

Щож було йому діяти, як старатися змінити її постанову. Та дарма. Бо вона сказала, що то останнє її слово.

Коли королевич побачив, що нішо не вдіє, прикликав людей і приказав їм, щоби вкинули до печі лише кілька поліньць, щоби в печі не було за горячо.

Королева взяла його за руку й пішла на долину. Підійшов він до печі й побачив, що вона зимна.

Вона каже йому:

— Ввійдиж тепер до печі, бо то благословення і проклін моїх батьків, що перший чоловік котрий бажає взяти мене за жінку, мусить увійти до печі.

Як лише королевич ступив до печі вона сплеснула в долоні. Розлився могучий огонь у печі і королевич згорів на попіл.

Вона не тратить часу, йде на подвіря, перескакує сходи, прийшла до саду. Там під деревом сидить везирів син. Схопила його за руку й ударила долоня в долоню. Знявся страшний вихор схопив їх обоїх і заніс їх до палати.

Там каже вона:

— Тому, що ти був гідний виконати стільки, то будеш також гідний панувати над горгонами. Бо я королева всіх горгон і всіх птахів. То я, тому що любила їх, приказала лити воду до печі, до котрої ти мусів ввійти, а роздувати огонь, як мусів увійти королевич. Хочеш мене взяти за жінку, добре, не хочеш, то ти свобідний, можеш вертатися до своєї палати, до твоїх батьків!

Цей припав їй до ніг і каже:

— Хочу бути не лише твоїм чоловіком, але й слугою, тобі, що врятувала мені життя.

І радів увесь світ а всі птахи співати. Привела свого вчителя й батька. І панували вони і панують іще нині над горгонами й усіми птахами. І їм живеться добре, а нам ліпше.

Переклав М. Ценевенко.

*) Цю атенську казку, в атенському діялекті подав Маріянна Кампуроблю (з найстаршого роду) в Атенах. Казка ця пригадує старо-грецьку легенду про Кукльопа Поліфема.

РОСТИННИЙ СВІТ У ҐРЕНЛЯНДІЇ.

Звісно є, що ціла Ґренляндія крім вузких смуг здовж побережа, покрита вічним ледом, який на стрімких берегах спускається у море (наче ледники у Альпах) там розбивається і плаває величезними ледяними кригами. Цікаво, що на скраях Ґренляндії, свобідних від леду, розвивається літом розміро буйне ростинне житя. Це творить чудний контраст із ледом у найблизшій близині. Проф. Севард обширно опису Ґренляндію в книжці „Е Саммер ін Ґрінленд". М. и. каже таке: Чоловік просто бентежиться, коли літом побачить цю велику скількість цвітів на левадах, котрі від осени до пізної весни були покриті ледом і глибоким снігом. А близько перед ними взагалі ніколи не топиться сніг. Прикметою ростин є, що вони над землею самою розвиваються, але зате підземні части ростини і коріння доходять до величини нам гросто неправдоподібної. Тому що земля звичайно замерзає вже в глибині якого пів метра, то коріння поширюється поземо часто і понад десять метрів далеко. Одна верба, ледви на 2 цм. груба, мала приблизно сто літ (кругів). У південній части Ґренляндії велике дерево досягає висоти і 15 метрів, а дальше на північ навіть одного метра ні, взагалі є скарловатілі. З малих ростин-цвітів росте в Ґренляндії около 400 родів, а більшість їх росте і в Північній Америці і в Европі. Одна-одинока ростина, котра росте лише в одній части Ґренляндії і більше ніде на світі, є т. зв. Potamogeton groenlandicum, рід лопуха. Ростини під снігом і ледом легко перезимовують бо температура під ним досить лагідна. Коли прим. температура є 30 ст., то під снігом може бути 17 ступнів Цельзія. Яка рістка у минулому була в Ґренляндії, цього ще не сконстатовано. Колиб вносити з окаменілостей, то можна би додуматися, що в крейдяній добі Ґренляндія мала тропічну рістню. То по всякій правдоподібности, виключене. Бо і сьогодня морські струї приносять на ґренляндські побережа багато насіння, останки тропічних ростин і дерев, а таксамо з Сибірі, Норвегії й Півн. Америки. Все це верствами осідає здовж побережа, мішається з тамошніми ростинами, а лід і сніг прикриває і все це, що ніколи не росло на ґренляндській землі.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.